

CANÇONS BURLESQUES, PENJAMENTS I RENOMS COL·LECTIUS A LA COMARCA DEL MONTSIÀ¹

M. Carme LLEIXÀ i TAL

Tradicionalment les relacions de veïnatge han originat un tipus de folklore burlesc i de picabaralla entre els pobles que avui dia sembla que es va perdent. Els motius de les baralles i burles entre els pobles són diversos, però les seves manifestacions orals tendeixen a seguir sempre uns mateixos esquemes. En l'estudi que presentem hem agrupat per temes el material que hem recollit a Amposta, Mas de Barberans, la Sénia, Santa Bàrbara, Sant Jaume d'Enveja i Ulldesona. Com podem veure, els temes es repeteixen, tot i que amb lleugeres variacions, a la majoria dels pobles estudiats. Això és fàcil d'entendre, ja que si algun vilatà es veia atacat per algú d'un poble del qual no tingués res a dir, podia atribuir-li alguna història referida a algun altre lloc, només modificant-la mínimament.

Un dels primers àmbits en què es fa evident la diferència entre pobles -i que és, per tant, motiu de burla- és en la parla. Les diferents maneres de parlar fan que la majoria de gent de la comarca del Montsià, en sentir anomenar la Cava, afegeixi "De la Cava i *au*"², o també "A la Cava *mano meu*"³. A Sant Jaume d'Enveja aquestes expressions no sonen com a estranyes, ja que també hi són utilitzades, així que quan es refereixen a la Cava diuen "A la Cava *aita mana*". Encara a Amposta hem recollit "A la Cava *mana, garrida, garruda*". Com a renom col·lectiu, els caveros són anomenats "*ximanos*" a Ulldesona, també per la manera de parlar. També hi ha un acudit, referit a la Cava, bastant estès per la comarca del Montsià. Diu així:

"- Es veritat que a la Cava parreu com los gossos?
- *Au, au, au.*"⁴

---

1. Aquest treball té com a idea primera un estudi de les relacions entre els pobles de la comarca del Montsià a través dels penjaments que es dedicaven els uns als altres, suggerit pel Doctor de la Universitat Rovira i Virgili, Josep M. Pujol, i és una ampliació d'un article publicat a la revista *Raïls* amb el títol "Com més veïns..." en el número 4, corresponent a la tardor de 1994.

2. Hem recollit aquesta expressió a la Sénia, Santa Bàrbara, Amposta, Mas de Barberans i Ulldesona.

3. Recollida a Santa Bàrbara, Amposta, Mas de Barberans i Ulldesona.

4. Aquest acudit s'atribueix a un barceloní. La resposta del *cavero* era:

"-I els de Barcelona quan parreu sembla que trenqueu *anous*.

-No ho crec, no ho crec".

Encara que la Cava sembla emportar-se el “premi”, pel que fa a les burles sobre la manera de parlar, altres pobles tampoc no se n’escapen:

“A Tortosa en diuen *buai*,
a la Cava *mano meu*,
a Sant Jaume *mano, barraca*,
i al Perelló *fe de Déu*.”⁵

A Sant Jaume d’Enveja, en referir-se al Perelló diuen: “Al Perelló *fe de Déu*” i “Al Perelló *Paco, la vidella*”.

Sant Carles de la Ràpita, normalment anomenat simplement la Ràpita per la gent dels pobles veïns, té també algunes expressions atribuïdes. Així el renom dels rapitencs a Sant Jaume d’Enveja és “*danxa*”⁶. També a Sant Jaume i a Mas de Barberans es diu “A la Ràpita *padrina*”. Els habitants de Mas de Barberans són “els del mas del *peraque*”.⁷ Quan es parla de la Sénia es diu “A la Sénia *ja en donen*”.⁸ Per acabar, els d’Uldecona es burlen dels d’Alcanar perquè quan van posar la llum deien que havien posat la *corrença*.

Un altre camp estudiat és el dels renoms col·lectius. N’hem recollit de referits a pobles del Montsià i a pobles de les comarques properes. Així els d’Alcanar són els de “*la fava clara*”. Hi ha, fins i tot, cançonetes:

“A Uldecona són *favuts*,
a Alcanar, *la fava clara*,
a la Sénia, *els mascarats*,
i a Rossell, *la gitanada*.”⁹

A Mas de Barberans hem trobat dues cançons que comencen igual que la que hem vist:

“A Uldecona són *favuts*,
a Alcanar, *la fava clara*,
i el *burro* del masover
an un lliscó s’aufegava.”¹⁰

---

5. Aquesta cançoneta, recollida a Mas de Barberans, l’hem trobada també a Uldecona, amb algunes modificacions: “A Tortosa diuen *guai*
al Perelló *fe de Déu*,
a la Ribera *barraca*,
i a la Cava *mano meu*.”

6. *Danxa* és la pronunciació local de *llença*.

7. Recollida a Mas de Barberans.

8. Recollida a Mas de Barberans i a la Sénia.

9. Aquesta cançoneta l’hem recollida a la Sénia amb dues versions. Una és la que ja hem vist i que hem recollit també a Uldecona; l’altra, pràcticament igual, és aquesta:

“A la Sénia, *els mascarats*,
a Rossell, *la gitanada*,
a Uldecona, *los favuts*,
i a Alcanar, *la fava clara*.”

10. Els dos darrers versos fan referència a la història del *burro* i del *lliscó*, atribuïda a Mas de Barberans i que ja explicarem en parlar de les històries.

L'altra és aquesta:

“A Ulledecona són *favuts*,
a la Galera, *xerraires*,
Santa Bàrbara, *llanuts*,
i a Masdenverge, *rampaires*.”

Hem vist en aquestes cançons alguns renoms col·lectius. Intentarem ser un poc més sistemàtics i, per ordre alfabètic, posarem els que hem recollit:

“A Alcanar, *la fava clara*.”¹¹
“A Alcanar, *moros*.”¹²
“A Benicarló, *caduferos*.”¹³
“A Camarles, *los de la boquera*.”¹⁴
“Caveros, *congós*.”¹⁵
“Caveros, *orugues*.”¹⁶
“Deltebre, *baldaneros*.”¹⁷
“A la Galera, *sapets*.”¹⁸
“A Jesús i Maria, *partidalencs*.”¹⁹
“Muntellers, *russos*.”²⁰
“A Santa Bàrbara, *planers*.”²¹
“A Santa Bàrbara, *llanuts*.”
“A Sant Jaume, *borets*.”²²
“A la Sénia, *mascarats*.”²³
“A Rossell, *la gitanada*.”²⁴

11. Recollit a la Sénia, Mas de Barberans i Ulledecona.
12. Recollit a la Sénia i a Ulledecona.
13. Recollit a la Sénia i a Ulledecona.
14. Recollit a Sant Jaume d'Enveja.
15. Recollit a Sant Jaume d'Enveja i a Santa Bàrbara. L'explicació és que quan van demanar la independència de Tortosa, els tortosins que hi anaven deien “Això és lo Congo”.
16. Recollit a Sant Jaume d'Enveja. Se'ls diu *orugues* perquè “quan passen, tot ho arrasen.”
17. Recollit a Sant Jaume d'Enveja. Se'ls diu *baldaneros*, perquè totes les festes les celebren amb una *baldanada*. La *baldanada* és una botifarra d'arròs.
18. El trobem a Santa Bàrbara, la Sénia, Sant Jaume, Mas de Barberans i Ulledecona. A Mas de Barberans ens han explicat que se'ls diu *sapets* perquè una vegada hi va haver una pluja de *sapos* i només va arribar fins a la partició. És a dir, només va ploure dins el terme de la Galera.
19. El trobem a Sant Jaume i a la Cava.
20. Recollit a Sant Jaume d'Enveja.
21. Es pot recollir a gairebé tots els pobles de la comarca. *Planers*, més que un renom, és un gentilici. El renom és *llanuts*, que també hem trobat a tots els pobles enquestats.
22. Aquest renom, referit a Sant Jaume d'Enveja, l'hem recollit al mateix Sant Jaume, però és originari de la Cava.
23. Recollit a la Sénia i a Ulledecona.
24. Aquest renom, que hem recollit a la Sénia i a Ulledecona i que apareixia a les cançons que hem vist al principi d'aquest bloc temàtic, té una explicació que hem pogut recollir a la Sénia: “Fa uns tres-cents anys, van fer tres lleis: que el castellà fos la llengua oficial, que tothom tingués *apellits* i que la gent *tenien* que estar empadronats. Hi havia tres famílies de gitanos, que eren Muñoz, Jiménez i Niñerola, i es van afincar a Rossell”.

- “A Uldecona, *falduts*.”²⁵
 “A Uldecona, *favuts*.”²⁶
 “A Uldecona, *robacustòdies*.”²⁷
 “A Vinaròs, *xocolateros*.”²⁸

Una altra mostra d'aquest tipus de folklore és la formació de rodolins que inclouen un topònim, un gentilici o un renom col·lectiu. De vegades aquests rodolins són escatològics:

“A la Galera pixen per la gatera”²⁹

Aquest rodolí sovint va acompanyat del següent:

“A Godall pixen pel badall”.³⁰

A Sant Jaume d'Enveja es diu: “Al Perelló cagalló”. Els ampostins afegeixen:

“Al Perelló, cagalló,
 i a l'Ampolla, bolla”.

Els d'Uldecona diuen de Canet: “A Canet, la cara bruta i el cul net”. També de Canet hem recollit aquests versets:

“A Canet, de la metda en fan paret;
 dels cagallons, revoltons,
 i de les caguerades, teulades”³¹

A Mas de Barberans, diuen de Xerta:

“Xerta, besa el cul al *matxo*
 i el dimoni que t'*acatxo*”.³²

És clar que els rodolins no són sempre escatològics. De vegades en trobem alguns que intenten atribuir o explicar qualitats dels pobles en qüestió:

-
25. Recollit a Santa Bàrbara, Sant Jaume, i Uldecona. A la Sénia ens han dit que a Sant Rafel també anomenen *falduts* els habitants d'Uldecona.
26. Recollit a Amposta, la Sénia i a Mas de Barberans.
27. Els d'Alcanar anomenen *robacustòdies* els habitants d'Uldecona. El renom l'hem recollit a Uldecona. Ens van explicar que l'any 1888 hi havia una custòdia molt valuosa i la van robar. Els d'Alcanar deien que l'havien robada els mateixos d'Uldecona.
28. L'hem recollit a Santa Bàrbara, la Sénia i Uldecona.
29. Es diu a Amposta, Santa Bàrbara, Sant Jaume i Mas de Barberans.
30. També a Amposta, Santa Bàrbara, la Sénia, Sant Jaume i Mas de Barberans.
31. Aquest l'hem recollit a la Sénia. A Mas de Barberans ho diuen semblant:
 “A Canet, de la merda en fan paret;
 de les caguerades, teulades;
 i dels cagallons, cabirons.”
32. El primer vers d'aquest rodolí l'hem recollit també a Sant Jaume, com una expressió lligada al nom del poble; i a la Sénia com a epleg d'aquests versos:
 “Set cabassos, catorze anes.
 Dotze culs, vint-i-quatre anques.
 Si m'embrutes, t'emmascaro.
 Xerta besa el cul al *matxo*.”

“Les tortosines són llargues i primes,
baixes i *gordes* i pareixen *toxines*.”³³

Dels tortosins, a la Sénia es diu:

“Tortosins, *aubercocs porquins*.”

A Mas de Barberans i a Ulldecona hem recollit, semblant a aquest:

“Tortosins i *aubercocs* porquins,
molts, però roïns.”

És comú a tota la comarca aquest rodolí dedicat als vilatans de Paüls:

“A Paüls, primer *obrin* la boca que els ulls”

I també aquest altre, de Rossell:

“De Rossell, ni dona ni porcell”.³⁴

És clar que els de Rossell, responen:

“Si vols cosa bona,
de Rossell, porcell i dona”.

Dels de Roquetes es diu:

“*Roquetero*, panxa buida i *embustero*”.³⁵

Quan algú envia a un altre a “fer punyetes” és freqüent que respongui:

“A Roquetes, les punyetes, les venen fetes”.³⁶

A la Sénia es diu que “Els de Bel, *an* los dits toquen al cel”, que “Els d’Aldover, *an* paraules queden bé”. I que “De la gent del mas, no en *faces cas*”.

Els habitants de Sant Jaume d’Enveja es riuen de la grandària de Balada, barri de Sant Jaume, amb aquest rodolí:

“Els de Baladeta, van al de Mauricio a fer-se la copeta.”

I als de la Cava els atribueixen les següents qualitats: “Caveros, panxuts i *feos*”.

A la Sénia es diu d’Ulldecona:

“Ulldecona, la bacona,
menja pa i no me’n dóna.”

Si algun nen de Mas de Barberans demana d’anar a Tortosa els pares contesten:

---

33. Recollit a Amposta.

34. L’hem recollit a Sant Jaume, Mas de Barberans i Ulldecona, tal i com l’hem apuntat i a la Sénia amb l’afegitó:

“De Rossell, ni dona ni porcell
mira'l de lluny, i aparta't d'ell.”

35. Recollit a Mas de Barberans.

36. Recollit a Amposta i Mas de Barberans.

“A Tortosa, a cavall de la *rabosa*.” Paral·lelament, si el que demana és anar a Barcelona, es diu “A Barcelona, a cavall de la mona”. La Joana Minguet ha recollit a Ulldecona el següent: “A Vinaròs, a cavall d’un terròs.”

És coneguda a tota la comarca l’expressió “Per Xert, passa-hi despert.”³⁷ Per analogia, a Amposta diuen: “Per Xerta, passa-hi desperta.”

També hem recollit un altre rodolí lligat a una història que es té com a real i amb escenari a Masdenverge:

“A Masdenverge va caure un *globo*
i va *arreplegar-lo* lo fill del *Pono*.”³⁸

Hi ha expressions lligades als noms dels pobles. Una de les més esteses és “Sembles del Mas”³⁹, amb el sentit de poc intel·ligent. Mas de Barberans és també “lo Mas de la Tea” a la Sénia i a Amposta i “lo Mas del Llicsó”.⁴⁰ A Amposta hem recollit “Al Mas, lo més *tonto* fa *relonges*, de fusta”.

Quan algú anomena Santa Bàrbara, hom sol afegir “Santa Bàrbara quan trona”⁴¹, “Santa Bàrbara bendita”⁴² o “Santa Barbara, poble de les xiques *guapes*.”⁴³

Aquestes darreres expressions estan lligades a una cançoneta que hem pogut recollir a Mas de Barberans i Amposta:

“Santa Bàrbara bendita,
poble de les xiques *guapes*,
que *en ves* de tindre una *iglésia*
tinen un corral de vaques.”⁴⁴

---

37. Aquest rodolí, recollit a Amposta, la Sénia, Sant Jaume d’Enveja, Mas de Barberans i Ulldecona, va lligat amb una història explicativa, que hem recollit a Mas de Barberans i a la Sénia en diferent versió. A Mas de Barberans ens han explicat que els *benicarlandos* anaven a Xert en carro i, com que el camí era llarg, aprofitaven per dormir. Però els de Xert, quan arribaven els giraven el carro i els tornaven a enviar cap a Benicarló. A la Sénia ens expliquen que com que anaven adormits, els van prendre el *burro*.

38. Aquesta és la versió recollida a Santa Bàrbara. A Sant Jaume varia el nom del personatge. No és “lo fill del Pono” sinó “lo fill del Tobo”. A Mas de Barberans continuen la història per tal de fer-la més risible:

“A Masdenverge va caure un *globo*
i va *arreplagar-lo* lo fill del Pono
i una xiqueta que *escoquerava*
va *tindre* un *susto* que es desmaiava.”

39. Recollida a Amposta, Santa Bàrbara, la Sénia, Sant Jaume d’Enveja i Ulldecona. A Amposta es diu també: “Sembles del Mas de l Tea”.

40. Recollida a Santa Bàrbara i Sant Jaume d’Enveja com a expressió. La història que origina l’expressió i que ja explicarem és coneguda a tots els pobles enquestats.

41. Recollida a Amposta, Santa Bàrbara, la Sénia, Sant Jaume d’Enveja, Mas de Barberans i Ulldecona.

42. Recollida a Mas de Barberans i Ulldecona.

43. Recollida a Amposta, Santa Bàrbara, Sant Jaume i Mas de Barberans.

44. Aquesta versió és la de Mas de Barberans, a Amposta varien els dos darrers versos:

“que han tombat la *iglésia* nova
per a fer un corral de vaques.”

Godall és “lo racó calent” a Sant Jaume d’Enveja i la Sénia.⁴⁵

A Mas de Barberans, quan un gos està molt prim es diu “*Este* gos vist a la Sénia”. I a Ulldecona es diu de la Cava: “A la Cava, qui matina gaga allà on vol.”

Un motiu de burla freqüent està relacionat amb la mida dels pobles. Un poble se sol riure d’altres de més petits o que considera menys importants. En tenim un magnífic exemple en aquesta cançoneta, que, amb lleugeres variacions, és coneguda a gairebé tota la comarca:

“Mira si he voltado mundo
que he estado en tres capitales:
en Godall i la Galera,
i el Mas de los Barberanes.”⁴⁶

Per dir que en un lloc hi ha molt poca gent es diu irònicament que “hi ha més gent que al Perelló”⁴⁷, que “hi ha més gent que a les Ventalles”⁴⁸, que “hi ha més gent que

---

45. L’explicació d’aquesta expressió és que Godall tenia reputació d’haver-hi molts afers amorosos. A la Sénia ens han explicat una història que explica que a Godall es van barallar dues dones i es van dir de tot. La discussió no va acabar fins que una va dir a l’altra: “Compta com seràs tu, que no has tingut ni *querido*”. Aquesta història també és coneguda a Mas de Barberans.

46. Recollida a Amposta, Santa Bàrbara, La Sénia, Mas de Barberans i Ulldecona. A la Sénia diuen “que he estado en tres ciudades”. A Mas de Barberans hem recollit dues versions més:

“Mira si he voltado mundo
que he estado en cuatro ciudades:
a Godall, a la Galera
al Mas i a los Freginales.”

“Mira si he corrido mundo
que he estado en cuatro ciudades:
en Godall, en la Galera,
también en los Freginales.
Hasta el Mas he arribat
i al Carrascal ne tinc ganes.”

A Ulldecona encara hem recollit una versió lleugerament diferent:

“Mira si he corrido tierras i mares
que he estado en los Freginales
a Godall i a la Galera
i al Mas de los Barberianes.”

El fet que la cançó sigui en castellà i que els noms dels pobles hi apareguin desfigurats és només per accentuar l’efecte còmic.

A SANCHIS GUARNER, M, *Els pobles valencians parlen els uns dels altres*. Eliseu Climent Editor. València. 1982-83 trobem

“Mira si hai corregut terres
que hai estat a Coratxà,
a Bel i Castell de Cabres
a Fredes i al Ballestar.”

47. A Amposta, Santa Bàrbara, la Sénia, Sant Jaume i també a Xerta.

48. A Santa Bàrbara i Mas de Barberans.

a Bel”⁴⁹, que “hi ha més gent que als Freginals”⁵⁰ o que “hi ha més gent que a Godall.”⁵¹

De Godall es diu també que és “lo *centro* del món, perquè és on Déu va posar el compàs”. Burla sobre la importància del poble, però també sobre la seva orografia.

Per acabar aquest bloc constatem una cançoneta en castellà que hem recollit a Santa Bàrbara, referida a Amposta; i a Mas de Barberans, referida a la Cava:

“Amposta ya no es Amposta,
que es una gran ciudad;
han quitado los faroles
y han puesto electricidad.”

La situació dels pobles origina també cançonetes:

“La Galera està en un pla
i Godall en un collet.
Baixa’m aigua, Marieta,
Baixa’m aigua, que tinc set.”⁵²

A la Sénia es coneix una cançó similar:

“Cervera n’està en costera
i Càlig en un collet.
Cerverina, porta’m aigua,
que m’estic morint de set.”⁵³

Un altre camp en què es constaten les diferències entre els pobles és el de les activitats a què es dediquen i els costums. Això genera acudits i cançonetes, no sempre burlesques, de vegades agradables. Un acudit típic que hem trobat a tots els pobles enquestats és el següent:

“Quan els americans van arribar a la lluna...”

És clar que cada poble l’acaba de diferent manera. A Santa Bàrbara i Ulldecona diuen:

“...ja hi havia canareus fent planter.”

Els d’Ulldecona diuen també:

“...ja hi havia canareus venent *tomates*.”

---

49. A la Sénia i Mas de Barberans.

50. A Ulldecona.

51. També a Ulldecona.

52. La cançó sencera l’hem recollida a Mas de Barberans. A Santa Bàrbara només diuen els dos primers versos.

53. A SANCHIS GUARNER, M, op. cit. trobem:

“Cervera està en costera
i Càlig en un altet;
cerverina, abaixa’m aigua,
que m’estic morint de set.”

A Mas de Barberans i a la Sénia acaben l'acudit així:

“...los de Rossell ja hi secaven figues.”

A Sant Jaume d'Enveja diuen:

“...ja hi havia *caveros* collint canyes.”

I a Xerta:

“...los de Benifallet ja hi feien cabassos.”

A Mas de Barberans es riuen de Rossell perquè diuen que “A Rossell hi havia una mina de ferro que ja hi *traien los* balcons fets.”

A la Sénia hem recollit una cançoneta que elogia els productes típics d'alguns pobles:

“*Pa* cireres, a la Pobla;
lo bon vi a Gandesa està.
pa pastissets a la Sénia
i *pa* llangostins, Alcanar.”⁵⁴

Aquesta cançó és agradable, d'elogi. Altres són neutres o amb una petita burla com la que veurem a continuació, que es riu de la poca productivitat de les “indústries” dels pobles esmentats:

“En la Sénia i en Rossell
i en el Mas de Barberans
ne fan sàrries i cabassos
i gorrets *pa' ls* comedians.”⁵⁵

Unes altres cançons són francament ofensives, com la següent, també recollida a Mas de Barberans:

“A Xerta són *arrieros*,
pescadors de la saboga.
Si volen anar *curiosos*,
a Aldover els renten la roba.”

Relacionades també amb els costums dels pobles, hem recollit diverses cançons referides a la Ribera, nom que antigament es donava al Delta de l'Ebre. Vegem-les:

“Joanet, per bé que et vull,
no et cases a la Ribera,

---

54. Del mateix estil és aquesta altra cançoneta que hem recollit a Mas de Barberans i que fa al·lusió a pobles bastant allunyats de la comarca del Montsià:

“Per a cireres, la Torre;
per a massanes, Beseit;
per a xiques *campetxanes*,
la Freixneda i Calasseit.”

55. Recollida a Mas de Barberans.

que te l'enviaran descalça
por ser estilo de tierra."⁵⁶

"Joanet, per bé que et vull,
no et cases a la Ribera,
que et faran menjar *bajoques*
i flors de la carbassera."⁵⁷

"No vaigues a la Ribera,
si no és que sigue per força,
que agarraràs la cortana
quan passaràs per Amposta."⁵⁸

Els noms dels pobles o els gentilicis de vegades serveixen per fer jocs de paraules. És el cas del gentilici de les dones de la Ràpita:

"Un rap i una tenca, una rapitenca."⁵⁹

"Quina és la xica de la comarca que té dos noms de peix al seu nom?"
Solució: La Rapitenca.⁶⁰

També el nom de Batea serveix per fer un joc de paraules. A Amposta "fer passar per Batea" és sinònim de pegar algú. Amb el mateix significat hem trobat a Mas de Barberans "anar a Batea i tornar *an sol*" i a Xerta "anar a Batea sense passar per Bot."

A Sant Jaume d'Enveja diuen: "A la Cava tot s'acaba."

A Ulldecona també fan un joc de paraules i diuen: "Ulldecona i Alcanar no es poden *vore*." El motiu és que enmig hi ha el coll d'en Piquer.

En el camp dels reports tenim casos com el del campanar de les Ventalles. A Amposta, la Sénia i Mas de Barberans hem pogut recollir: "Lo campanar de les Ventalles creixia.", perquè no tenien campanar i tenien la campana penjada d'un garrofer.

A la Sénia ens han explicat: "Al Sant Vicent de la Galera, les xiques li van fer la mà". Aquest joc de paraules escatològic té una explicació, que resumeixo:

"A la Galera, al pont, hi havia un Sant Vicent. Un llamp li va desfer la mà i les xiques de la Galera van fer una col·lecta per fer-li la mà."

---

56. Recollida a Mas de Barberans i la Sénia.

57. Recollida a Mas de Barberans. A Ulldecona també l'hem trobada amb una altra versió:

"Maria, si et vols casar,
no et cases a la Ribera,
que et faran menjar bajoques
i flors de carabassera."

58. Recollida a Mas de Barberans. La *cortana* eren les febres palúdiques.

59. Recollit a Amposta i a Sant Jaume d'Enveja.

60. Recollit a Mas de Barberans.